

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 7ης Σεπτεμβρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 1999/44/ΕΚ – Πώληση καταναλωτικών αγαθών και σχετικές εγγυήσεις – Έννοια της “συμβάσεως πώλησεως” – Μη εφαρμογή της οδηγίας αυτής – Αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου»

Στην υπόθεση C-247/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht Hannover (περιφερειακό δικαστήριο Αννόβερου, Γερμανία) με απόφαση της 22ας Απριλίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Απριλίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Heike Schottelius

κατά

Falk Seifert,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Berger (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, A. Borg Barthet και E. Levits, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η H. Schottelius, εκπροσωπούμενη από τον M. Burger, Rechtsanwalt,
- ο F. Seifert, εκπροσωπούμενος από τον M. Lorenz, Rechtsanwalt,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze, J. Möller και M. Hellmann,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους C. Hödlmayr και D. Roussanov,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 1999/44/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών (ΕΕ 1999, L 171, σ. 12).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Heike Schottelius και του Falk Seifert σχετικά με δαπάνες στις οποίες υποστηρίζει ότι υποβλήθηκε η πρώτη για τη διόρθωση ελαττωμάτων ενός έργου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 6, 7 και 10 της οδηγίας 1999/44 έχουν ως εξής:
    - «(6) [εκτιμώντας] ότι οι κυριότερες δυσκολίες τις οποίες συναντούν οι καταναλωτές και οι οποίες αποτελούν την κύρια πηγή διενέξεων με τους πωλητές αφορούν τη μη συμμόρφωση των αγαθών με τους συμβατικούς όρους· ότι θα πρέπει, επομένως, να υπάρξει προσέγγιση ως προς το θέμα αυτό των εθνικών νομοθεσιών που αφορούν την πώληση καταναλωτικών αγαθών, χωρίς ωστόσο η προσέγγιση αυτή να θίξει τις διατάξεις και αρχές των εθνικών δικαίων περί συμβατικής και εξωσυμβατικής ευθύνης·
    - (7) [εκτιμώντας] ότι, πρώτα απ' όλα, τα αγαθά πρέπει να είναι σύμφωνα προς τους όρους της σύμβασης· ότι η αρχή της συμμόρφωσης προς τους όρους της σύμβασης μπορεί να θεωρηθεί ως κοινή στις διάφορες εθνικές νομικές παραδόσεις· ότι, σε ορισμένες εθνικές νομικές παραδόσεις, η αρχή αυτή μπορεί να μην επαρκεί από μόνη της για την εξασφάλιση ελάχιστου επιπέδου προστασίας του καταναλωτή· ότι, στο πλαίσιο αυτών των νομικών παραδόσεων, ειδικότερα, μπορεί να είναι χρήσιμη η θέσπιση πρόσθετων εθνικών διατάξεων για την εξασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή στις περιπτώσεις που τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει ειδικούς συμβατικούς όρους ή όταν τα μέρη έχουν καταλήξει σε συμβατικούς όρους ή συμφωνίες οι οποίες καταργούν ή περιορίζουν, αμέσως ή εμμέσως, τα δικαιώματα του καταναλωτή και οι οποίες, στο μέτρο που τα δικαιώματα αυτά απορρέουν από την παρούσα οδηγία, δεν είναι δεσμευτικές για τον καταναλωτή·
  - [...]
  - (10) [εκτιμώντας] ότι, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των αγαθών προς τους όρους της σύμβασης, οι καταναλωτές θα πρέπει να έχουν δικαίωμα σε δωρεάν αποκατάσταση της συμμόρφωσης επιλέγοντας είτε την επισκευή είτε την αντικατάσταση του αγαθού ή, εφόσον αυτό δεν είναι δυνατόν, θα πρέπει να έχουν δικαίωμα σε μείωση του τιμήματος ή υπαναχώρηση από την σύμβαση».
- 4 Το άρθρο 1 της ως άνω οδηγίας, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί», ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία έχει ως αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών, με σκοπό την εξασφάλιση ενός στοιχειώδους ορίου ομοιόμορφης προστασίας των καταναλωτών στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) καταναλωτής: το φυσικό πρόσωπο το οποίο, στο πλαίσιο των συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, ενεργεί για σκοπό μη εντασσόμενο στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας·

[...]

γ) πωλητής: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο, στο πλαίσιο συμβάσεως, πωλεί καταναλωτικά αγαθά στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας·

[...]

4. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, λογίζονται επίσης ως συμβάσεις πώλησεως οι συμβάσεις προμήθειας κατα[να]λωτικών αγαθών τα οποία πρόκειται να κατασκευασθούν ή να παραχθούν.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Συμμόρφωση προς τους όρους της σύμβασης», ορίζει, στις παραγράφους του 1 και 5, τα εξής:

«1. Ο πωλητής πρέπει να παραδίδει στον καταναλωτή αγαθά που είναι σύμφωνα προς τους όρους της σύμβασης πώλησης.

[...]

5. Η έλλειψη συμμόρφωσης που απορρέει από κακή εγκατάσταση του καταναλωτικού αγαθού εξομοιούται με έλλειψη συμμόρφωσης προς τους όρους της σύμβασης, όταν η εγκατάσταση αποτελεί μέρος της σύμβασης πώλησης του αγαθού και έχει πραγματοποιηθεί από τον πωλητή ή υπ' ευθύνη του. Τούτο ισχύει εξίσου όταν το αγαθό, το οποίο προοριζόταν να εγκατασταθεί από τον καταναλωτή, εγκαταστάθηκε από τον καταναλωτή η δε κακή εγκατάσταση οφείλεται σε παράλειψη των οδηγιών εγκατάστασης.»

6 Το άρθρο 3 της ίδιας οδηγίας, με τίτλο «Δικαιώματα του καταναλωτή», ορίζει τα εξής:

«1. Ο πωλητής ευθύνεται έναντι του καταναλωτή για κάθε έλλειψη συμμόρφωσης που υπάρχει κατά την παράδοση του αγαθού.

2. Όταν υπάρχει έλλειψη συμμόρφωσης, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα είτε σε δωρεάν αποκατάσταση της συμμόρφωσης του αγαθού με επισκευή ή αντικατάσταση, σύμφωνα με την παράγραφο 3, είτε σε προσήκουσα μείωση του τιμήματος, είτε σε υπαναχώρηση από τη σύμβαση όσον αφορά το αγαθό αυτό, σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 6.

3. Ο καταναλωτής έχει, κατ' αρχάς, δικαίωμα να απαιτήσει από τον πωλητή την δωρεάν επισκευή ή αντικατάσταση του αγαθού, εκτός εάν μια τέτοια πράξη είναι αδύνατη ή δυσανάλογη.

[...]

Η επισκευή ή η αντικατάσταση πρέπει να πραγματοποιούνται εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος και χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση του αγαθού και τον σκοπό για τον οποίο ο καταναλωτής προοριζόταν το αγαθό.

[...]

5. Ο καταναλωτής μπορεί να ζητήσει προσήκουσα μείωση του τιμήματος ή να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση:

– εάν ο καταναλωτής δεν δικαιούται ούτε επισκευή ούτε αντικατάσταση

ή

– εάν ο πωλητής δεν ολοκλήρωσε την επανόρθωση εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος

ή

– εάν ο πωλητής δεν ολοκλήρωσε την επανόρθωση χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή.»

Το γερμανικό δίκαιο

7 Η οδηγία 1999/44 μεταφέρθηκε στο γερμανικό δίκαιο, στο πλαίσιο της μεταρρυθμίσεως του Bürgerliches Gesetzbuch (αστικός κώδικας, στο εξής: BGB), με τον Gesetz zur Modernisierung des Schuldrechts (νόμο περί εκσυγχρονισμού του ενοχικού δικαίου), της 26ης Νοεμβρίου 2001 (BGBl. 2001 I, σ. 3138), ο οποίος άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2002.

8 Το άρθρο 280 του BGB, με τίτλο «Αποζημίωση λόγω παραβάσεως ενοχικής υποχρεώσεως», ορίζει τα εξής:

«1. Αν ο οφειλέτης παραβεί υποχρέωση που απορρέει από την ενοχική σχέση, ο δανειστής δύναται να απαιτήσει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη λόγω της παραβάσεως. [...]

[...]

3. Ο δανειστής έχει δικαίωμα να απαιτήσει αποζημίωση αντί για την παροχή μόνον εφόσον συντρέχουν οι πρόσθετες προϋποθέσεις των άρθρων 281, 282 ή 283.»

9 Το άρθρο 281 του BGB, με τίτλο «Αποζημίωση αντί της παροχής σε περίπτωση μη εκπληρώσεως ή πλημμελούς εκπληρώσεως», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Αν ο οφειλέτης δεν εκπληρώνει ή εκπληρώνει πλημμελώς τη ληξιπρόθεσμη παροχή, ο δανειστής, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 280, παράγραφος 1, δύναται να απαιτήσει αντί για την παροχή την καταβολή αποζημιώσεως, εφόσον τάξει στον οφειλέτη εύλογη προθεσμία για εκπλήρωση ή προσήκουσα εκπλήρωση της παροχής και η προθεσμία παρέλθει άπρακτη. [...]

10 Το άρθρο 323 του BGB, με τίτλο «Υπαναχώρηση λόγω μη εκπληρώσεως ή πλημμελούς εκπληρώσεως», ορίζει τα εξής:

«1. Αν επί αμφοτεροβαρούς συμβάσεως ο οφειλέτης δεν εκπληρώσει ή δεν εκπληρώσει προσηκόντως σύμφωνα με τη σύμβαση τη ληξιπρόθεσμη παροχή, ο δανειστής, αφού τάξει στον οφειλέτη εύλογη προθεσμία για εκπλήρωση ή προσήκουσα εκπλήρωση της παροχής και η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, έχει δικαίωμα να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση.

[...]

11 Τα άρθρα 634, 636 και 637 του BGB περιλαμβάνονται στο βιβλίο 2, τμήμα 8, τίτλος 9, υπότιτλος 1, του κώδικα αυτού, με τίτλο «Σύμβαση έργου».

- 12 Το άρθρο 634 του BGB, με τίτλο «Δικαιώματα του εργοδότη σε περίπτωση ελαττωμάτων», ορίζει τα εξής:

«Αν το έργο έχει ελαττώματα, ο εργοδότης δύναται, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των ακόλουθων διατάξεων και δεν ορίζεται άλλως από τον νόμο,

[...]

2. να διορθώσει το ελάττωμα και να απαιτήσει την καταβολή των αναγκαίων δαπανών σύμφωνα με το άρθρο 637,
  3. να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση σύμφωνα με τα άρθρα 636, 323 και 326, παράγραφος 5, [...] και
  4. να απαιτήσει αποζημίωση σύμφωνα με τα άρθρα 636, 280, 281, 283 και 311a [...].
- 13 Το άρθρο 637 του BGB, με τίτλο «Εκτέλεση από τον εργοδότη», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο εργοδότης δικαιούται, εφόσον τάξει εύλογη προθεσμία για τη διόρθωση ελαττώματος του έργου και η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, να διορθώσει αυτός το ελάττωμα και να απαιτήσει την καταβολή των αναγκαίων δαπανών, εκτός αν ο εργολάβος αρνήθηκε δικαιολογημένα την εκτέλεση της διορθώσεως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 14 Ο σύζυγος της H. Schottelius ανέθεσε στον εργολάβο F. Seifert την ανακαίνιση της πισίνας που βρίσκεται στον κήπο του ζεύγους. Το έργο παραλήφθηκε το 2011 με καταβολή της αμοιβής.
- 15 Από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει, αφενός, ότι, το οικόπεδο στο οποίο έχει κατασκευαστεί η πισίνα ανήκει στην H. Schottelius, η οποία έχει συνεπώς την κυριότητα επ' αυτής, και, αφετέρου, ότι, με σύμβαση της 3ης και 4ης Νοεμβρίου 2011, ο σύζυγός της της εκχώρησε τα δικαιώματα εγγυήσεως τα οποία είχε έναντι του εργολάβου. Αντιθέτως, δεν προκύπτει από τη δικογραφία αν ο F. Seifert είχε αρχικά πωλήσει την εν λόγω πισίνα στο ζεύγος Schottelius.
- 16 Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών ανακαινίσεως της πισίνας παρουσιάστηκαν διάφορα ελαττώματα, τα οποία μπορούσαν να εντοπιστούν μόνο κατά τη χρήση του έργου. Τα ελαττώματα αυτά αφορούσαν, ειδικότερα, το σύστημα καθαρισμού και την αντλία. Η H. Schottelius και ο σύζυγός της ζήτησαν από τον F. Seifert να τα διορθώσει. Δεδομένου ότι αυτός δεν ανταποκρίθηκε, η H. Schottelius κατέθεσε αίτηση διεξαγωγής συντηρητικής αποδείξεως για τα εν λόγω ελαττώματα.
- 17 Σύμφωνα με τα ενώπιον του Δικαστηρίου στοιχεία της δικογραφίας, στο πλαίσιο της συντηρητικής αποδείξεως διαπιστώθηκε από εμπειρογνώμονα ότι υπήρχαν σοβαρές ελλείψεις και ότι ο εργολάβος δεν είχε τηρήσει τους συνήθεις κατασκευαστικούς κανόνες. Επιπλέον, οι εργασίες επισκευής του έργου έγιναν εν τέλει από τον σύζυγο της H. Schottelius με τη βοήθεια ενός φίλου. Ο ενδιαφερόμενος χρειάστηκε προς τούτο να προμηθευθεί τα αναγκαία υλικά.
- 18 Εν συνεχεία, η ενάγουσα της κύριας δίκης άσκησε κατά του F. Seifert καταψηφιστική αγωγή με αίτημα την καταβολή της δαπάνης για τις ως άνω επισκευαστικές εργασίες.
- 19 Το Landgericht Hannover (περιφερειακό δικαστήριο Αννόβερου, Γερμανία) εκτιμά ότι η αγωγή αυτή δεν πρέπει καταρχήν να γίνει δεκτή, δεδομένου ότι όλοι οι κανόνες του εθνικού δικαίου που θα μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής εν προκειμένω προβλέπουν ότι ο καταναλωτής οφείλει να τάξει ρητώς συμπληρωματική προθεσμία για την εκ μέρους του εργολάβου διόρθωση των ελαττωμάτων του

πράγματος, εκτός εάν ο καθορισμός τέτοιας προθεσμίας παρέλκει, περίπτωση η οποία όμως δεν συντρέχει, κατά το αιτούν δικαστήριο, εν προκειμένω λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών και στοιχείων των οποίων έγινε επίκληση στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης. Η προθεσμία αυτή τάχθηκε μεν εγκαίρως, όχι όμως από την H. Schottelius, δικαιούχο των δικαιωμάτων εγγυήσεως, αλλά από τον σύζυγό της με το από 16 Νοεμβρίου 2011 εξώδικο που συνέταξε ο δικηγόρος του. Επιπλέον, ο ορισμός προθεσμίας που έγινε από τον σύζυγο της ενδιαφερομένης, ως τρίτο, δεν είναι έγκυρος κατά το γερμανικό δίκαιο, δεδομένου ότι αυτός είχε ήδη εκχωρήσει στη σύζυγό του τα δικαιώματα εγγυήσεως. Κατά την H. Schottelius, ο F. Seifert είχε, εν πάση περιπτώσει, στη διάθεσή του επαρκή χρόνο για τη διόρθωση των επίμαχων ελαττωμάτων.

- 20 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η απόρριψη της ενώπιόν του αγωγής δεν θα ήταν όμως επιβεβλημένη αν, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 5, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 1999/44, σε συνδυασμό, ιδίως, με τις αιτιολογικές σκέψεις 7 και 10 της ίδιας οδηγίας, και αντιθέτως προς τα προβλεπόμενα από το γερμανικό δίκαιο, προκύπτει από την αρχή περί συμμορφώσεως της παροχής προς τους όρους της συμβάσεως ότι ο εκ μέρους του καταναλωτή ορισμός προθεσμίας για την άρση των ελαττωμάτων του πράγματος δεν αποτελεί προϋπόθεση για τη δυνατότητα επικλήσεως των παρεπόμενων δικαιωμάτων εγγυήσεως σχετικά με τα ελαττώματα αυτά.
- 21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht Hannover (περιφερειακό δικαστήριο Αννόβερου) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Μπορεί να συναχθεί από το άρθρο 3, παράγραφος [5], δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας [1999/44] αρχή του ευρωπαϊκού δικαίου του καταναλωτή σύμφωνα με την οποία, σε όλες τις συναλλαγές μεταξύ καταναλωτών και μη καταναλωτών που αφορούν καταναλωτικά αγαθά, αρκεί για την άσκηση παρεπόμενων δικαιωμάτων εγγυήσεως ο υπόχρεος στην παροχή εγγυήσεως μη καταναλωτής να μην έχει προβεί στην επανόρθωση εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, χωρίς να είναι απαραίτητο να ταχθεί ρητή προθεσμία για την άρση του ελαττώματος, και πρέπει οι σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου να ερμηνευθούν αντιστοίχως και, ενδεχομένως, να τύχουν συσταλτικής εφαρμογής ακόμα και σε περίπτωση, για παράδειγμα, συμβάσεως έργου που αφορά καταναλωτικά αγαθά;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 22 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 5, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 1999/44 έχει την έννοια ότι, σύμφωνα με αρχή του δικαίου της Ένωσης περί προστασίας του καταναλωτή, αρκεί, προκειμένου ο καταναλωτής που έχει συνάψει με πωλητή σύμβαση για καταναλωτικό αγαθό να δύναται να ασκήσει τα παρεπόμενα δικαιώματα εγγυήσεως, ο πωλητής να μην έχει προβεί στην επανόρθωση εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, χωρίς να είναι απαραίτητο ο ως άνω καταναλωτής να τάξει προθεσμία για την άρση του ελαττώματος του πράγματος.
- 23 Η Γερμανική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβαλαν ένσταση αναρμοδιότητας στην υπό κρίση υπόθεση. Κατά την ως άνω κυβέρνηση και το ως άνω θεσμικό όργανο, η οδηγία 1999/44 δεν έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης κατά το μέτρο που, μεταξύ άλλων, η επίμαχη σύμβαση δεν είναι «σύμβαση πώλησεως» κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, αλλά «σύμβαση έργου». Πλην όμως, το δεύτερο είδος συμβάσεως δεν διέπεται από την εν λόγω οδηγία.
- 24 Ως προς το ζήτημα αυτό, επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι το Δικαστήριο πρέπει να ερευνά τις συνθήκες υπό τις οποίες του έχουν υποβληθεί τα ερωτήματα από τον εθνικό δικαστή, προκειμένου να ελέγχει κατά πόσον είναι αρμόδιο να απαντήσει (βλ., επ' αυτού, διατάξεις της 3ης Ιουλίου 2014, Tudoran, C-92/14, EU:C:2014:2051, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Szabó, C-204/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2220, σκέψη 16).

- 25 Κατά πάγια επίσης νομολογία, το Δικαστήριο είναι καταρχήν αρμόδιο να ερμηνεύει μόνο τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που έχουν πράγματι εφαρμογή στην κύρια δίκη (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 1997, *Annibaldi*, C-309/96, EU:C:1997:631, σκέψη 13, και της 7ης Ιουλίου 2011, *Agafitei κ.λπ.*, C-310/10, EU:C:2011:467, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και διάταξη της 14ης Απριλίου 2016, *Târșia*, C-328/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:273, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 26 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στο άρθρο 3, παράγραφος 5, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 1999/44. Επομένως, λαμβάνει ως δεδομένο ότι η οδηγία αυτή εφαρμόζεται σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης.
- 27 Δεύτερον, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία και, ειδικότερα, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η επίμαχη σύμβαση στην κύρια δίκη είναι, κατά το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, «σύμβαση έργου».
- 28 Υπό τις περιστάσεις αυτές, προκειμένου να διαπιστωθεί αν το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει το υποβληθέν ερώτημα, πρέπει να εξεταστεί αν η οδηγία 1999/44 έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται σε σύμβαση έργου, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία έχει ως αντικείμενο την ανακαίνιση πισίνας από εργολάβο.
- 29 Ως προς το ζήτημα αυτό, επισημαίνεται, πρώτον, ότι η οδηγία 1999/44, μολονότι δεν περιέχει ορισμό της «συμβάσεως πώλησεως», εντούτοις περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της μόνο στη σύμβαση αυτή.
- 30 Πράγματι, ιδίως από το άρθρο 1, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας προκύπτει ότι αυτή έχει ως αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με ορισμένες πτυχές της «πώλησης» και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών. Επιπλέον, από την εν λόγω οδηγία και ειδικότερα από το άρθρο 1, παράγραφος 2, το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, ορισμούς των εννοιών του «καταναλωτή» και του «πωλητή», προκύπτει ότι αυτή έχει εφαρμογή μόνο στις πωλήσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός κατ' επάγγελμα πωλητή και ενός αγοραστή που είναι καταναλωτής.
- 31 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, από την απαίτηση περί ενιαίας εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης συνάγεται ότι, όταν διάταξη του δικαίου της Ένωσης δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό μιας συγκεκριμένης έννοιας, η εν λόγω έννοια πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση βάσει του πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται και του σκοπού της οικείας ρυθμίσεως (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2016, *Wathelet*, C-149/15, EU:C:2016:840, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 32 Το κείμενο της οδηγίας δεν περιλαμβάνει ορισμό της έννοιας της «συμβάσεως πώλησεως», ούτε παραπέμπει στις εθνικές νομοθεσίες όσον αφορά την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στην έννοια αυτή. Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτό, για την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας, ότι πρόκειται για αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης η οποία χρήζει ενιαίας ερμηνείας εντός του εδάφους της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, *Brüstle*, C-34/10, EU:C:2011:669, σκέψη 26).
- 33 Ως προς το ζήτημα, τρίτον, αν σύμβαση έργου όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία περιλαμβάνει παροχή υπηρεσιών, μπορεί να θεωρηθεί «σύμβαση πώλησεως» κατά την έννοια της ως άνω οδηγίας, διαπιστώνεται ότι η οδηγία αυτή ορίζει ρητά τις συμβάσεις που περιλαμβάνουν παροχή υπηρεσιών και μπορούν να εξομοιωθούν με πώληση.
- 34 Πράγματι, τόσο από τις διατάξεις της οδηγίας 1999/44 όσο και από το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται προκύπτει ότι η έννοια «πώληση» καταλαμβάνει ορισμένες μόνον από τις συμβάσεις οι οποίες κατά τα εθνικά δίκαια χαρακτηρίζονται ως συμβάσεις παροχής υπηρεσιών ή συμβάσεις έργου.

- 35 Ειδικότερα, αφενός, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 4, της ως άνω οδηγίας «λογίζονται επίσης ως συμβάσεις πωλήσεως οι συμβάσεις προμήθειας κατα[να]λωτικών αγαθών τα οποία πρόκειται να κατασκευασθούν ή να παραχθούν». Κατά συνέπεια, η σύμβαση που έχει ως αντικείμενο την πώληση αγαθού το οποίο πρέπει πρώτα να κατασκευαστεί ή να παραχθεί από τον πωλητή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.
- 36 Αφετέρου, το άρθρο 2, παράγραφος 5, της οδηγίας 1999/44 εξομοιώνει την έλλειψη συμμόρφωσης που απορρέει από κακή εγκατάσταση του καταναλωτικού αγαθού με έλλειψη συμμόρφωσης προς τους όρους της συμβάσεως, όταν η εγκατάσταση αποτελεί μέρος της συμβάσεως πωλήσεως του εν λόγω αγαθού. Συνεπώς, η υπηρεσία εγκαταστάσεως του αγαθού εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω οδηγίας, εφόσον συνδέεται με την πώληση.
- 37 Από τις ανωτέρω διαπιστώσεις προκύπτει, αφενός, ότι η οδηγία 1999/44 δεν εφαρμόζεται αποκλειστικώς στις εν στενή έννοια συμβάσεις πωλήσεως, αλλά επίσης και σε ορισμένες κατηγορίες συμβάσεων που περιλαμβάνουν παροχή υπηρεσιών και οι οποίες σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο ενδέχεται να χαρακτηρίζονται ως συμβάσεις παροχής υπηρεσιών ή έργου, ήτοι στις συμβάσεις προμήθειας καταναλωτικών αγαθών τα οποία πρόκειται να κατασκευαστούν ή να παραχθούν καθώς και στις συμβάσεις που προβλέπουν τη συνδεόμενη με την πώληση εγκατάσταση καταναλωτικών αγαθών.
- 38 Αφετέρου, προκειμένου οι κατηγορίες αυτές συμβάσεων, που περιλαμβάνουν παροχή υπηρεσιών, να μπορούν να χαρακτηριστούν ως «συμβάσεις πωλήσεως» κατά την έννοια της ως άνω οδηγίας, η παροχή των υπηρεσιών πρέπει να είναι μόνο παρεπόμενη σε σχέση με την πώληση.
- 39 Τέταρτον, η ερμηνεία αυτή της έννοιας της «συμβάσεως πωλήσεως» κατά την οδηγία 1999/44 επιρρωννύεται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες της οδηγίας, καθώς και από την υπογραφή στη Βιέννη στις 11 Απριλίου 1980 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις συμβάσεις διεθνούς πωλήσεως εμπορευμάτων, από την οποία η οδηγία αυτή εμπνέεται.
- 40 Επισημαίνεται ως προς το σημείο αυτό ότι από την αιτιολογική έκθεση της προτάσεως οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πώληση και τις εγγυήσεις καταναλωτικών αγαθών [COM(95) 520 τελικό], την οποία υπέβαλε η Επιτροπή στις 23 Αυγούστου 1996 (ΕΕ 1996, C 307, σ. 8), προκύπτει ότι «το πολύπλοκο και η ποικιλομορφία των παρεχομένων υπηρεσιών δυσχεραίνουν την απλή επέκταση των κανόνων της πώλησης των αγαθών στην παροχή υπηρεσιών». Συνεπώς, κατά την Επιτροπή, οι υπηρεσίες, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, δεν έπρεπε καταρχήν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 1999/44.
- 41 Η ρητή εξομοίωση ορισμένων κατηγοριών συμβάσεων που περιλαμβάνουν τόσο πώληση όσο και παροχή υπηρεσιών, για την οποία έγινε λόγος στις σκέψεις 35 και 36 της παρούσας αποφάσεως, εξηγείται ειδικότερα από τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης, πρώτον, να αντιμετωπίσει τη δυσχέρεια που παρουσιάζει για τον καταναλωτή η διάκριση των δύο παροχών του επαγγελματία και, δεύτερον, να επιτύχει, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 1999/44, υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών.
- 42 Πράγματι, η πρόταση οδηγίας της οποίας έγινε μνεία στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως διευκρινίζει ως προς το σημείο αυτό ότι οι εγκαταστάσεις αγαθών που συνδέονται με την πώληση πρέπει να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, αφενός, εξαιτίας της δυσκολίας να γίνει διάκριση στην πράξη μεταξύ της παροχής υπηρεσιών για την εγκατάσταση των αγαθών και της πωλήσεώς τους και, αφετέρου, λόγω της ανάγκης να προστατευθεί με ενιαίο τρόπο ο καταναλωτής.
- 43 Η εξομοίωση των κατά το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 1999/44 συμβάσεων προμήθειας καταναλωτικών αγαθών τα οποία πρόκειται να κατασκευαστούν ή να παραχθούν με σύμβαση πωλήσεως εισήχθη κατά την πρώτη ανάγνωση της εν λόγω προτάσεως από το Κοινοβούλιο, υπό το πρίσμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Ηνωμένων Εθνών της οποίας έγινε μνεία

στη σκέψη 39 της παρούσας αποφάσεως, προκειμένου να ληφθεί υπόψη, ιδίως, η δυσχέρεια χαρακτηρισμού των συμβάσεων αυτών, οι οποίες περιλαμβάνουν τόσο υποχρέωση υλικών πράξεων, που αποτελεί χαρακτηριστικό των συμβάσεων έργου και παροχής υπηρεσιών, όσο και υποχρέωση παραδόσεως πράγματος, η οποία χαρακτηρίζει τη σύμβαση πωλήσεως.

44. Εν προκειμένω, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει ότι η H. Schottelius και ο σύζυγός της ζήτησαν από τον εργολάβο F. Seifert να ανακαινίσει την πισίνα τους. Προς τούτο συνήψαν με αυτόν σύμβαση έργου. Στο πλαίσιο της συμβάσεως αυτής, ο εργολάβος τους πώλησε ομολογουμένως διάφορα αγαθά που ήταν αναγκαία για την ανακαίνιση της πισίνας, όπως, μεταξύ άλλων, σύστημα φιλτραρίσματος με αντλία. Επιβάλλεται εντούτοις η διαπίστωση ότι η παροχή υπηρεσιών για την εγκατάσταση των αγαθών αυτών αποτελεί το κύριο αντικείμενο της συμβάσεως έργου και ότι η πώλησή τους είχε παρεπόμενο μόνο χαρακτήρα σε σχέση με την παροχή αυτή υπηρεσιών.
45. Επιπροσθέτως, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων της ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφίας, η ως άνω σύμβαση έργου δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε ως σύμβαση «προμήθειας καταναλωτικών αγαθών τα οποία πρόκειται να κατασκευασθούν ή να παραχθούν», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 1999/44, δεδομένου ότι τα αναγκαία αγαθά για την ανακαίνιση της επίμαχης πισίνας δεν κατασκευάστηκαν ούτε παρήχθησαν από τον εργολάβο.
46. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι σύμβαση έργου όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν αποτελεί «σύμβαση πωλήσεως» κατά την έννοια της οδηγίας 1999/44 και, άρα, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.
47. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τη νομολογία που εκτέθηκε στη σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Landgericht Hannover (περιφερειακό δικαστήριο Αννόβερου).

Επί των δικαστικών εξόδων

48. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαινεται:

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Landgericht Hannover (περιφερειακό δικαστήριο Αννόβερου, Γερμανία), με απόφαση της 22ας Απριλίου 2016.

(υπογραφές)